

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФАХУ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва напрямку підготовки)
спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва спеціальності (тей)
(назва спеціалізації)
освітня-програма/програми Економіка
ступінь вищої освіти – бакалавр
(назва)
мова навчання українська

Програма комплексного екзамену з фаху здобувачів першого рівня вищої освіти (ступінь вищої освіти “бакалавр”) зі спеціальності 051 “Економіка” галузі знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Протокол № 1 від «15» вересня 2020 р.

Укладачі:

Омельяненко В.А.	гарант програми, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, к.е.н., доцент
Кудріна О.Ю.	завідувач кафедри бізнес-економіки та адміністрування, д.е.н., професор
Божкова В.В.	д.е.н., професор, професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування

ЗМІСТ

1. КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН, ЙОГО МЕТА І ЗАВДАННЯ	4
2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ	5
3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	22
4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ	30
5. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ	31

1. КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН, ЙОГО МЕТА І ЗАВДАННЯ

Програма кваліфікаційного екзамену за фахом розроблена науково-педагогічними працівниками кафедри бізнес-економіки та адміністрування Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затвердженого Наказом МОН України від 13.11.2018 р. № 1244), «Порядку організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у СумДПУ імені А.С. Макаренка» (від 25.05.2020).

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому рівню Національної рамки кваліфікацій та першому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти і передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності.

Визначення фактичної відповідності підготовки здобувачів вищої освіти вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики та атестація випускників відбувається у формі захисту кваліфікаційної роботи та складання комплексного кваліфікаційного екзамену за фахом.

Кваліфікаційний екзамен за фахом повинен перевіряти досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти та освітньо-професійною програмою «Економіка».

Метою комплексного екзамену є встановлення відповідності досягнутого здобувачем вищої освіти рівня вимогам освітньо-професійної програми Економіка, необхідних для присвоєння йому кваліфікації бакалавра зі спеціальності 051 Економіка.

Для успішного складання з комплексного екзамену з фаху та отримання освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 Економіка здобувачі вищої освіти повинні володіти знаннями в галузі природничо-наукових, загальноекономічних та професійних дисциплін, а також мати навички та здібності до ведення практичної діяльності в економічній сфері.

Програма комплексного екзамену складається з модулів, кожен з яких відображає окремі аспекти спеціальності та інтегрує знання з кількох дисциплін фахової підготовки, а саме:

- Економіка підприємства,
- Стратегія підприємства,
- Потенціал і розвиток підприємства,
- Провайдинг інновацій.

Форма та порядок проведення кваліфікаційного екзамену з використанням дистанційних технологій регламентуються «Порядком організації поточного, семестрового контролю та підсумкової атестації здобувачів вищої освіти із використанням дистанційних технологій у СумДПУ імені А.С. Макаренка» (від 25.05.2020).

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Програма кваліфікаційного екзамену за фахом містить завдання з дисциплін:

- Економіка підприємства,
- Стратегія підприємства,
- Потенціал і розвиток підприємства,
- Провайдинг інновацій.

1. Дисципліна «Економіка підприємства»

Тема 1.1. Теорії підприємств і основи підприємництва

Сутність, цілі і функції бізнесу. Основне призначення підприємства. Економічні агенти, найбільш тісно пов'язані з підприємствами. Сутність бізнесу як процесу і підприємства як організаційної форми його прояву.

Концепції виникнення, діяльності і ліквідації підприємства. Створення підприємства. Укрупнений варіант бізнес-плану. Початкове і подальше фінансування, вибір організаційно-правової форми підприємства. Організаційні, технічні, економічні і соціальні фактори вибору правової форми підприємства. Вимоги до підприємств, виконання яких забезпечує тривалий стійкий розвиток. Основні характеристики української економіки як середі бізнесу.

Підприємницька діяльність як основна сучасна форма господарювання. Принципи здійснення, форми, типи й моделі підприємницької діяльності. Правове забезпечення підприємництва. Формування підприємницького середовища. Активізація підприємницької діяльності в Україні. Підприємницькі договори (контракти, угоди). Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи та види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Тенденції та проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Тема 1.2. Підприємство як суб'єкт господарювання організаційно-правові форми підприємств

Поняття і характерні риси підприємства, основні види його діяльності. Поняття підприємства як організаційно виокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства.

Нормативно-правові основи функціонування підприємства. Господарський Кодекс України. Статут підприємства (організації). Генеральна тарифна угода й колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрямки діяльності підприємства (організації).

Класифікація підприємств. Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича структура підприємства: сутність і види. Чинники формування й зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства (організації).

Об'єднання підприємств. Інтеграційні форми підприємств та організацій. Форми добровільного й інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

Тема 1.3. Зовнішнє середовище господарювання підприємства

Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції й типи сучасного ринку. Складові елементи ринкової інфраструктури. Вплив зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Макросередовище господарювання та його основні чинники. Ринкове середовище господарювання підприємства.

Правове середовище бізнесу в Україні. Інформаційне середовище бізнесу як найважливіша частина його інфраструктури. Технологічне, економічне і політичне середовище бізнесу.

Загальні принципи та етичні норми поведінки суб'єктів господарювання на ринку. Етика бізнесу в Україні й у світі.

Тема 1.4. Планування бізнесу. Зміст і порядок розробки бізнес-плану

Об'єктивна необхідність планування підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки.

Бізнес-план як інструмент планування підприємницької діяльності: сутність, структура, види, функції. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення й повсюдне використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Тема 1.5. Процес створення підприємства

Рішення про початок підприємницької діяльності та розробка бізнес-ідеї.

Загальні умови створення підприємства. Започаткування підприємницької діяльності. Початковий етап створення власного підприємства.

Статутний фонд підприємства та порядок його формування. Державна реєстрація і статут підприємства. Відповідальність суб'єктів підприємництва.

Документальне оформлення підприємницької діяльності.

Тема 1.6. Структура та управління підприємством

Особливості управління як системи. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання. Планування, організація, мотивація контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями.

Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня.

Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими й невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління для ново створюваних підприємств різних розмірів і форм власності.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Міністерства і комітети, державні корпорації і концерни як вищі органи прямого управління підпорядкованими підприємствами й організаціями. Органи централізованого опосередкованого управління суб'єктами господарювання. Спрямування та ефективність адміністративної реформи в Україні. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

Тема 1.7 Персонал підприємства

Персонал підприємства та його роль у підвищенні ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін.

Категорії і професійно-кваліфікаційний склад персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники).

Структура персоналу підприємства. Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Виокремлення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу різних підприємств та організації різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

Розрахунок чисельності працюючих. Показники руху робочої сили на підприємстві. Чинники, що потребують урахування у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Тема 1.8. Основні фонди підприємства

Поняття, класифікація і структура основних фондів підприємства, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг.

Облік та оцінка вартості основних фондів. Первісна, відновна й залишкова вартість основних фондів. Індксація основних фондів. Класифікація основних фондів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних фондів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах.

Фізичне і моральне зношення. Фізична суть техніко-економічного старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна). Амортизація. Норми амортизаційних відрахувань.

Показники руху і використання основних фондів підприємства

Тема 1.9. Техніко-технологічна база підприємства

Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва. Складники техніко-технологічної бази, найефективніші способи її формування на підприємстві.

Техніко-технологічна стратегія підприємства як комплекс стратегічних рішень, що визначають технологічний тип та тип технологічної динаміки підприємства. Види та варіанти технологічної стратегії підприємства.

Особливості формування виробничої бази на підприємствах різних галузей.

Змістова характеристика й форми технічного розвитку підприємства. Діагностика стану технічного розвитку підприємства. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства.

Тема 1.10. Виробнича потужність підприємства

Виробнича потужність: види і методи визначення. Загальна характеристика, види та чинники формування (нарощування) виробничої потужності підприємства.

Основні методичні принципи розрахунку виробничої потужності створеного й діючого підприємства. Установлення і регулювання резервних

потужностей на підприємствах різних галузей економіки.

Показники й шляхи підвищення рівня використання виробничих потужностей. Конверсія та диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

Тема 1.11. Оборотні фонди та оборотні кошти підприємства

Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємств.

Оборотні кошти підприємства, їх класифікація, структура та джерела формування. Функціональна та елементна структура обігових коштів, її динаміка на підприємствах різних галузей економіки.

Розрахунок нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку).

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) й завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі обігових коштів і поновлення їхньої величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Тема 1.12. Фінансово-кредитні та нематеріальні ресурси підприємства

Поняття, класифікація, джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів підприємства.

Поняття та види нематеріальних ресурсів підприємства, їх характеристика. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків, знаків обслуговування). Інформаційні технології та програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси («ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми).

Нематеріальні активи підприємства як юридичне оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності.

Оцінювання вартості та амортизація нематеріальних активів.

Тема 1.13 Інвестиційна діяльність підприємства

Поняття інвестиційних ресурсів, їх види і класифікація. Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій. Технологічна й відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві (істотне зростання або зменшення попиту на продукцію фірми, урівноваження попиту й пропонування) Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Поняття, види і стадії інвестиційних проектів. Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання у повному або короткому варіантах бізнес-плану. Форма здійснення й необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період між початком інвестування і початком

експлуатації об'єкта. Середня щорічна сума прибутку протягом раціональної експлуатації виробничого об'єкта як показник ефективності інвестиційного проекту.

Поняття ризику при здійсненні інвестиційної діяльності підприємства.

Методи оцінки ризикованості інвестиційних проектів, їх переваги та недоліки. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Основні показники оцінки ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення й показники ефективності реалізації (використання) різних видів цінних паперів.

Тема 1.14. Інноваційні процеси на підприємстві

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на будь-яку господарську (підприємницьку) діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Науково-технічні революції. Усталені загальні й пріоритетні напрямки НТП. Прогресивні базові технології. Синтетичні, композиційні та надчисті матеріали. Нетрадиційні види енергії. Комплексна автоматизація і комп'ютеризація виробництва (процесів управління).

Організаційний прогрес (ОП) як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Загальносистемний і внутрішньосуб'єктний напрямки ОП. Об'єкти ОП: організація виробництва й праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП.

Методика визначення ефективності технічних нововведень. Народногосподарський і внутрішньогосподарський (комерційний) економічний ефект від створення новинок і використання нововведень. Урахування чинника часу при розрахунках ефективності використання технічних нововведень. Чистий прибуток як визначальний показник економічної ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Тема 1.15. Організація виробництва

Виробничий процес і принципи його організації. Поняття й основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу.

Типи виробництва та їх техніко-економічна характеристика. Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове), сутнісна характеристика кожного з них. Характеристика робочих місць за техніко-технологічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва за ступенем їх ефективності.

Поняття методу організації виробництва. Використовувані методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: його ознаки й сфери застосування. Модифікації непотокового виробництва, їх особливості та ефективність застосування. Загальна характеристика потокового виробництва

(ознаки, умови застосування, класифікація потокових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування потокових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

Виробничий цикл, його структура і тривалість. Методи розрахунку виробничого циклу.

Тема 1.16. Інфраструктура підприємства

Сутнісна характеристика інфраструктури підприємства. Виробнича й соціальна інфраструктура. Виокремлення сфери капітального будівництва як специфічного елемента виробничо-соціальної інфраструктури. Вплив діяльності інфраструктурних підрозділів на ефективність господарювання, економіку підприємства.

Поняття й функції системи технологічного обслуговування підприємства. Ремонтне господарство (ремонт і форми його організації, модернізація обладнання; ремонтні служби). Інструментальне господарство, його підрозділи (інструментальний відділ, інструментальний склад і комори) та процеси управління (визначення потреби в інструменті, організація власного виробництва та експлуатації інструменту). Необхідність та організація енергетичного господарства й транспортної служби. Складське господарство підприємства.

Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства за ринкових умов господарювання. Планування соціального розвитку підприємства, зокрема: поліпшення соціальної структури персоналу; забезпечення належних умов праці, побуту й проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності й підвищення ефективності праці. Практична реалізація запланованих заходів для розвитку інфраструктури та активізації соціальної діяльності. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

Визначення капітального будівництва як здійснення розширеного відтворення об'єктів основного виробництва та інфраструктури, а також простого відтворення будівель і споруд. Конкретні функції та планування капітального будівництва. Проектно-кошторисна документація на будівництво, реконструкцію чи капітальний ремонт об'єктів інфраструктури. Способи ведення й ефективність будівельно-монтажних робіт.

Тема 1.17. Регулювання, прогнозування та планування на підприємстві

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Мета, ознаки, об'єкти й принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне й пошукове прогнозування. Можливі суб'єкти прогнозування (центральний функціональний чи галузевий орган управління, науково-дослідна організація, фірма). Евристичні, фактографічні, якісні й кількісні методи прогнозування. Довгострокові та короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Принципові основи планування. Планування як домінуюча функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання, стабілізації, зростання. Функціональні субстратегії. Сучасні проблеми розвитку

системи стратегічного планування.

Тактичне й оперативне планування діяльності фірми. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо- і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Проблеми вдосконалення внутрішньофірмового планування за умов ринкової системи господарювання.

Необхідність, методи й принципи державного економічного регулювання діяльності окремих суб'єктів господарювання. Державні контракти (замовлення) і фінансова підтримка певних суб'єктів господарювання. Банківські й комерційні кредити, їх види, форми та умови надання суб'єктам господарювання. Інші форми регулювання державою підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

Тема 1.18. Маркетингова діяльність. Якість продукції

Загальна сутнісна характеристика продукції, її класифікація й вимірники обсягу. Номенклатура й асортимент продукції (послуг). Валова, товарна, чиста й реалізована продукція.

Поняття, функції та принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова й комерційна концепції маркетингу. Стратегія й тактика маркетингу підприємства. Вплив маркетингової діяльності на формування програми випуску продукції (надання послуг) для ринку. Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг). Схема формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування.

Змістова характеристика матеріально-технічного забезпечення (МТЗ). Форми й системи МТЗ. Системи живлення внутрішньовиробничих підрозділів матеріалів. Обчислення потреби підприємства в матеріалах. Запаси матеріалів та їх регулювання. Оптимізація партій поставки матеріалів.

Якість продукції (послуг) як економічна категорія. Показники й методи оцінки якості продукції (послуг). Поняття й визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку. Вплив підвищення якості виробів на економіку та імідж підприємства. Технічні, організаційні та соціальні заходи для підвищення якості й конкурентоспроможності продукції (послуг) вітчизняних товаровиробників.

Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Наявні в Україні стандарти й технічні умови, сфери їх застосування. Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова й добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації. Національні системи якості. Формування систем якості на підприємствах. Економічна й соціальна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів, здійснюваний територіальними органами Держстандарту України — центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Об'єкти державного нагляду. Матеріальна відповідальність товаровиробників за порушення вимог стандартів. Внутрішньовиробничий технічний контроль якості. Об'єкти та основні види технічного контролю якості на підприємствах.

Тема 1.19 Продуктивність, мотивація і оплата праці

Продуктивність праці: поняття, види, методи обчислення. Продуктивність

праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наявні резерви зростання продуктивності праці та заходи для їх використання в сучасних умовах господарювання. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок дії окремих і певної сукупності чинників.

Поняття мотивації праці, її зміст і види. Вимоги до формування системи мотивації праці на рівні підприємства. Загальноприйняті методи мотивації продуктивної діяльності: прямі й непрямі економічні, моральні. Принципи й можливий алгоритм регулювання поведінки працівників у трудовому колективі. Теорії мотивації.

Соціально-економічна сутність заробітної плати, її види і шляхи зростання. Основна заробітна плата й додаткова оплата праці. Залежність оплати праці від кінцевих результатів діяльності. Тарифна система. Єдина тарифна система розрядів і коефіцієнтів з оплати праці. Диференціація оплати праці за певними ознаками. Оплата праці керівників, спеціалістів і службовців. Форми й системи оплати праці робітників. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Можливість колективних форм організації та оплати праці.

Функції, принципи організації та регулювання заробітної плати. Форми і системи оплати праці. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Формування внутрішньофірмової політики оплати праці. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Мінімальна заробітна плата.

Тема 1.20. Витрати виробництва і собівартість продукції

Поняття витрат. Класифікація витрат підприємства за місцем виникнення витрат, функціональним призначенням, економічними елементами, способом перенесення на вартість продукції, рівнем еластичності від обсягів виробництва, ступенем однорідності, періодами, принципами організації управління. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Поняття собівартості продукції. Види і показники собівартості продукції

Складання витрат на виробництво і калькулювання собівартості одиниці продукції. Методи калькулювання собівартості. Нормативна калькуляція як метод визначення планової собівартості продукції (послуг, робіт тощо). Порядок віднесення витрат на собівартість окремих видів продукції. Розрахунок планової калькуляції. Особливості калькулювання продукції на підприємствах окремих галузей.

Показники оцінки витратності виробництва. Кошторис витрат виробництва – поняття, склад. Послідовність розрахунку витрат виробництва. Собівартість товарної продукції. Методика складання зведеного кошторису витрат виробництва. Методи планування поточних витрат підприємства. Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами. Виявлення резервів оптимізації поточних витрат підприємства.

Тема 1.21. Ціни на продукцію: встановлення і регулювання

Поняття цін, їх види та функції. Структура ціни.

Методи ціноутворення: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем

попиту тощо. Система знижок і доплат до ціни.

Вибір стратегії ціноутворення на підприємстві. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

Тема 1.22. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Джерела формування загальної величини прибутку (доходу) підприємства. Типова схема використання прибутку (доходу) підприємства Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних (інвестованих) ресурсів. Обчислення рентабельності: виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Показники оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності; методика їх обчислення.

Тема 1.23. Економічна безпека та антикризова діяльність

Характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Багатоаспектне тлумачення економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами суб'єктів, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності.

Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина кризового економічного стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза, її основні причини й наслідки. Реакція керівництва фірми на економічну кризу. Доцільність розробки програми виходу підприємства з економічної кризи.

Тема 1.24. Реструктуризація і санація підприємств

Основні види трансформацій бізнесу: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення й об'єднання підприємств. Основні причини трансформацій.

Приватизація як особливий варіант перетворення державних і муніципальних підприємств. Оцінка вартості бізнесу при угодах купівлі – продажу фірм; злитті і поглинанні фірм; визначенні податку на майно фірми, на нерухомість або на спадкування; страхуванні підприємства; заставному забезпеченні кредитної лінії; розробці інвестиційного проекту; ліквідації підприємства. Витратний і дохідний підходи при оцінці вартості бізнесу. Підхід порівнянних продажів.

Реструктуризація підприємства (організації) як найрадикальніший захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва

та його стабілізації. Суттєва характеристика й можливі форми реструктуризації підприємства (організації). Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства (організації). Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Суть механізму санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її цілей. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно конкурентоспроможних підприємств (організацій). Практика й ефективність санації суб'єктів господарювання в Україні.

Тема 1.25. Банкрутство та ліквідація підприємства

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства (організації). Причини й симптоми банкрутства фірми. Визначення зон ризику та реакція підприємства (організації) на настання кризового фінансово-економічного стану. Класифікація чинників, що сприяють банкрутству фірми. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Основні положення Закону України «Про банкрутство». Масштаби й тенденції банкрутства підприємств (організацій) в Україні.

Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства (організації) – банкрута. Конкретні форми ліквідації підприємств (організацій) – банкрутів (фізичне припинення діяльності, розпродаж майна «з молотка», репрофільовання діяльності зі зміною власника та ін.), що застосовуються в Україні.

2. Дисципліна «Стратегія підприємства»

Тема 2.1. Стратегія підприємства. Поняття, еволюція, концепції

Завдання підприємства як відкритої системи у ринкових умовах. Еволюція поняття стратегії. Визначення стратегії як економічної категорії. Етапи розвитку підприємства у межах стратегічної моделі. Класифікація стратегій. Підходи до опрацювання стратегії. Принципи формування стратегічної моделі. Особливості стратегічних управлінських рішень, що покладаються в основу опрацювання моделі стратегії та її практичної реалізації.

Тема 2.2. Визначення місії і цілей підприємства

Визначення місії підприємства. Образ, кредо, їх роль у формуванні місії підприємства. Організаційна (корпоративна) культура, чинники, що на неї впливають. Значення місії для підприємства. Основні аспекти, що мають відображення у місії підприємства. Чинники, що впливають на формування місії підприємства (за Ф. Котлером). Визначення цілей підприємства. Класифікація цілей підприємства. Чинники, що враховуються при формуванні цілей. Характерні риси цілей підприємства. Групи цілей, передбачені місією (фінансові та стратегічні). Вимоги до цілей. Етапи процесу визначення цілей. “Дерево цілей”, вимоги до його побудови.

Тема 2.3. Стратегічний контекст підприємства

Аспекти стратегічного контексту підприємства. Ознаки, зміст та перелік типових стратегічних рішень. Поняття стратегічної бізнес-одиниці. Складові "стратегічного набору" підприємства та їх взаємозв'язок. Форми і процедури відображення стратегічного аспекту діяльності підприємства. Загальні принципи формування стратегії підприємства.

Тема 2.4. Стратегічний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства

Поняття зовнішнього середовища. Чинники, що визначають складність зовнішнього середовища. Характеристика чинників мікросередовища. Характеристика чинників макросередовища. Найбільш поширені моделі зовнішнього середовища економічної системи. Етапи проведення аналізу зовнішнього середовища. Схема аналізу зовнішнього середовища. Моніторинг зовнішнього середовища. Методика оцінки зовнішнього середовища.

Тема 2.5. Стратегічний потенціал підприємства

Формування стратегічного потенціалу підприємства, аналіз та ефективність його складових. Трудовий, ресурсний, виробничий потенціал тощо. Інтегральний та часткові показники використання стратегічного потенціалу підприємства.

Тема 2.6. Стратегія бізнесу

Завдання створення стратегічної бази підприємства. Поняття стратегії бізнесу (за А.А.Томпсоном та А.Дж.Стріклендом). Чинники, що впливають на опрацювання стратегії бізнесу. Правила вибору стратегії за умов ризику (за І.Ансоффом). Характеристика найбільш розповсюджених стратегій бізнесу. Організація розробки стратегії бізнесу.

Тема 2.7. Стратегія диверсифікація діяльності підприємства

Поняття терміну "диверсифікації". Форми диверсифікації. Диверсифікація як інструмент використання переваг підприємства. Диверсифікація як організаційно-економічний чинник зростання ефективності виробництва. Сутність стратегії диверсифікації. Основні чинники, що зумовлюють вибір стратегії диверсифікації. Різновиди стратегії диверсифікації. Аналіз рівня диверсифікації підприємства, його показники (за Р.Румельтом). Вимір диверсифікації (сутісний та просторовий), їх характеристика.

Тема 2.8. Корпоративні (портфельні) і ділові стратегії підприємства

Поняття і сутність корпоративної стратегії. Основні елементи, що формують корпоративну стратегію. Критерії механізму створення корпоративної стратегії. Основні завдання, що вирішуються у процесі опрацювання моделі корпоративної стратегії. Етапи опрацювання моделі корпоративної стратегії. Джерела інформації для опрацювання моделі корпоративної стратегії. Різновиди корпоративної стратегії. Підходи до опрацювання корпоративної стратегії (за М.Портером). Теорія ігор як метод опрацювання моделі корпоративної стратегії.

Тема 2.9. Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства

Сутність та методика портфельного аналізу. Характеристика окремих матричних методів (Матриця Бостонської консультативної групи «зростання – частка ринку», матриця «привабливість – конкурентоспроможність» («McKinsey» – «General Electric»), модель портфельного аналізу методом «Shell» – DPM, матриця фірми Arthur D. Little (ADL/LC), матриця Ансоффа та тривимірна схема Абеля). Діловий комплексний аналіз (PIMS). Чинники привабливості ринку та

стратегічного стану бізнесу. Характеристика стратегії підприємства на стадії впровадження та зростання життєвого циклу товару. Основні стратегії підприємства для стадії зростання і зрілості товару. Стратегії підприємства на стадії насичення ринку певним товаром. Стратегії для стадії спаду попиту на товар. Сценарій в опрацюванні моделі корпоративної стратегії.

Тема 2.10. Альтернативність у стратегічному розвитку

Результати діагностики як основа визначення можливих стратегій розвитку підприємства. Методичні підходи щодо формування стратегічних альтернатив розвитку підприємства. Стратегічні альтернативи. Ранжування стратегічних проблем підприємства. Сутність поняття “портфель”. Способи утворення портфелів. Критерії оцінки обраної стратегії.

Тема 2.11. Функціональні та операційні стратегії підприємства

Зміст функціональних та операційних стратегій, маркетингова та виробничі стратегії, стратегія фінансування, стратегія управління персоналом, підвищення якості та лідерства за витратами, стратегія оптимальних витрат.

Тема 2.12. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства

Маркетингова стратегія. Виробнича стратегія. Стратегія фінансування, її значення. Стратегія управління персоналом. Стратегія матеріально-технічного забезпечення. Стратегія управління інноваційними проектами. Стратегії розвитку загального управління.

Тема 2.13. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Провідна ідея концепції стратегічного управління у XXI ст. Чинники, що зумовлюють новий зміст концепції стратегічного управління. Основні сучасні напрями та принципи сучасного стратегічного управління. Становлення механізму стратегічного управління на підприємствах України. Проблеми стратегічного управління. Переваги стратегічного управління. Функції вищого керівництва при опрацюванні моделі стратегічної поведінки підприємства на ринку

3. Дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства»

Тема 3.1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Ресурси, їх види і класифікації. Місце і значення ресурсів в процесі виробництва. Виробничі ресурси як основа формування потенціалу підприємства.

Термін „*потенціал*” його походження та економічне трактування. Види потенціалу підприємства, його складові та сучасні трактування. Ресурсний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Виробничий потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Економічний потенціал підприємства, його економічна сутність та особливості. Сукупний потенціал підприємства та його складові.

Тема 3.2. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства

Потенціал підприємства як економічна система. Системоутворюючі характеристики потенціалу підприємства. Властивості потенціалу як економічної системи. Цілісність потенціалу. Взаємодія і взаємозв'язок елементів потенціалу. Складність потенціалу. Комунікативність та ієрархічність потенціалу. Альтернативність форм існування потенціалу. Здатність до розвитку та

потужність потенціалу.

Процес формування потенціалу підприємства. Підходи до формування потенціалу підприємства Системний підхід. Маркетинговий підхід. Функціональний підхід. Відтворювальний підхід. Інноваційний підхід. Нормативний підхід. Комплексний, інтеграційний та динамічний підходи. Оптимізаційний, структурний та ситуативний підходи. Адміністративний та поведінковий підхід до формування потенціалу підприємства.

Фактори формування потенціалу підприємства. Зовнішні фактори формування потенціалу. Внутрішні фактори формування потенціалу.

Тема 3.3. Особливості формування потенціалу підприємства

Закон рівнозначності та незамінності факторів та його вплив на формування потенціалу підприємства. Закон мінімуму, максимуму, оптимуму та його вплив на формування потенціалу підприємства. Поняття лімітуючого фактора. Закономірності окупності натуральним аграрним продуктом матеріальних виробничих ресурсів. Закон сукупної дії факторів та його вплив на формування потенціалу підприємства.

Ресурсний потенціал підприємства та його складові. Поняття ресурсозабезпеченості. Формування ресурсного потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Виробничий потенціал підприємства та його складові. Формування виробничого потенціалу, можливості та критерії його оцінки. Економічний потенціал підприємства та його складові. Формування економічного потенціалу, можливості та критерії його оцінки.

Тема 3.4. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Конкуренція як об'єктивна умова існування потенціалу підприємства. Конкурентоспроможність та її економічна сутність. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Рівні конкурентоспроможності потенціалу.

Поняття конкурентних сил. Модель конкурентних сил М. Портера. Характеристика конкурентних сил. Конкурентні переваги підприємства. Чинники утримання конкурентної переваги та їх класифікація.

Етапи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Критерії та методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Індикаторні методи та їх сутність. Матричні методи та їх сутність.

Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємства його економічна сутність та мета. Методи стратегічного аналізу конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *STEP*-аналіз та його сутність. *SWOT*-аналіз та його сутність.

Тема 3.5. Теоретичні основи оцінки потенціалу підприємства.

Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємства. Концепція вартісної оцінки потенціалу підприємства. Підприємство як товар і об'єкт оцінки. Українські особливості та практика оцінки підприємств.

Поняття вартості та її сутність. Види вартості та їх ознаки.

Принципи оцінки потенціалу підприємства. Принципи оцінки пов'язані з уявленням власника про майно. Принципи оцінки пов'язані з експлуатацією майна. Принципи оцінки пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найбільш ефективного використання об'єкту оцінки.

Тема 3.6. Методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства

Теорія зміни вартості грошей у часі та її вплив на вартість потенціалу.

Грошові потоки та їх часова оцінка.

Загальні методичні підходи до оцінки потенціалу підприємства. Доходний підхід, його сутність та методи. Метод капіталізації та його сутність. Метод дисконтованих грошових потоків та його сутність. Порівняльний підхід, його сутність та методи. Метод ринку капіталу та його сутність. Метод операцій та його сутність. Метод галузевих коефіцієнтів та його сутність. Витратний (майновий) підхід, його сутність та методи. Метод чистих активів та його сутність. Метод ліквідаційної вартості та його сутність.

Державне регулювання оціночної діяльності в Україні. Нормативна база оціночної діяльності в Україні. Міжнародні організації та стандарти оціночної діяльності. Вимоги до оціночної інформації.

Тема 3.7. Оцінка сукупного потенціалу підприємства (вартості бізнесу).

Оцінка підприємства як оцінка бізнесу. Оцінка бізнесу як цілісного майнового комплексу. Оцінка діючого підприємства. Доходний підхід до оцінки бізнесу. Витратний підхід до оцінки бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки бізнесу. Переваги та недоліки підходів до оцінки бізнесу.

Методи доходного підходу до оцінки бізнесу та їх застосування. Методи засновані на прогнозах грошових потоків. Метод прямої капіталізації. Етапи застосування методів дисконтування грошових потоків. Коректування фінансових звітів.

Майновий підхід до оцінки бізнесу та його особливості. Методи майнового підходу та особливості їх застосування. Метод вартості чистих активів та особливості його застосування. Метод ліквідаційної вартості та особливості його застосування. Види ліквідаційної вартості. Оцінка упорядкованої ліквідаційної вартості. Оцінка примусової ліквідаційної вартості.

Тема 3.8. Прикладні аспекти оцінки потенціалу підприємства.

Моніторинг поточних можливостей та його сутність. Особливості організації моніторингу поточних можливостей. Процес організації моніторингу поточних можливостей. Моделювання потенціалу та їх приклади. Графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Спеціальні випадки застосування оцінки потенціалу підприємства. Випуск акцій та їх оцінка. Особливості оцінки підприємств, що приватизуються. Санація підприємств-банкрутів та їх оцінка. Перевірка ціни пропозиції акцій.

Тема 3.9. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови

Розвиток підприємства його об'єктивна необхідність та економічна сутність. Принципи і напрями розвитку підприємства. Фактори, що впливають на розвиток підприємства. Вимоги та критерії оцінки ефективності розвитку підприємств.

Сучасні концепції розвитку підприємства. Стратегії розвитку підприємства та його потенціалу. Соціально-економічні передумови розвитку підприємств. Особливості розвитку підприємств АПК. Вплив НТП на розвиток підприємств та їх потенціалу.

Тема 3.10. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Резерви розвитку підприємства та його потенціалу. Економічні резерви розвитку підприємства. Техніко-технологічні та організаційні резерви розвитку підприємства. Сучасні методичні підходи до визначення та оцінки резервів розвитку підприємства.

Моделі розвитку підприємств. Критерії вибору моделей та стратегій розвитку підприємства. Обґрунтування та формування стратегії розвитку підприємства. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємства. Реінжиніринг господарського розвитку підприємства.

4. Дисципліна «Провайдинг інновацій»

Тема 4.1. Провайдинг інновацій: поняття, сутність

Вступ до дисципліни. Структура, цілі та завдання курсу "Провайдинг інновацій", його взаємозв'язок з іншими курсами.

Інновації: сутність, види. Фактори успіху і невдач нововведень. Частка успіху та невдачі ідей товару на різних стадіях інноваційного циклу

Поняття провайдингу інновацій. Схема провайдингу інновацій.

Тема 4.2. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні

Правові основи інноваційної діяльності в Україні. Закон України, що регламентують інноваційну діяльність. Методи державного регулювання інноваційної діяльності. Групи інструментів державного регулювання інноваційної політики

Тема 4.3. Управління інноваційним розвитком підприємств: основні поняття, сутність

Вплив інноваційної діяльності на різні сторони життєдіяльності суспільства. Поняття інноваційної діяльності, інноваційного процесу. Класифікація інновацій. Етапи виникнення інновації. Типи шляхів економічного розвитку.

Тема 4.4. Принципи, методи та функції управління інноваційним розвитком

Принципи інноваційного шляху розвитку. Методи управління інноваційним розвитком на макрорівні. Функції управління інноваційним розвитком на мікрорівні. Система управління інноваційним розвитком.

Тема 4.5. Напрямки інноваційного розвитку: поняття, класифікація та порівняльна характеристика

Сутність і класифікація напрямків інноваційного розвитку підприємств. Матриця "споживач-інноватор" для визначення напрямку інноваційного розвитку залежно від спонукальних мотивів.

Порівняльна характеристика напрямків інноваційного розвитку залежно від спонукальних мотивів підприємства-інноватора і споживача інновацій

Тема 4.6. Вибір напрямків інноваційного розвитку

Сутність, етапи та принципова схема вибору напрямків інноваційного розвитку. Схема вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства

Особливості управління вибором напрямків інноваційного розвитку. Рекомендації з вибору напрямків розвитку за сферою їх застосування. Модель вибору напрямків інноваційного розвитку.

Тема 4.7. Методичні основи вибору напрямків інноваційного розвитку

Методичні основи вибору між альтернативними напрямками інноваційного розвитку: площини однорідних варіантів, площини різних сфер застосування

Методологічний підхід до попереднього вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства у площині однієї класифікаційної групи.

Форми інноваційного процесу. Форми трансферу інновацій на світовому ринку.

Тема 4.8. Критерії вибору напрямків інноваційного розвитку підприємств

Критерії поетапного ухвалення рішень з обґрунтування вибору у площинах однорідних варіантів та різних сфер застосування. Складові визначення ефективності напрямку інноваційного розвитку. ухвалення рішень щодо вибору продуктових напрямків інноваційного розвитку з позицій споживача. Критерії вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства

Оцінка інновації з позицій споживачів.

Тема 4.9. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва

Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва: види, сутність.

Бізнес-інкубатор: визначення, переваги. Класифікація видів та типів бізнес-інкубаторів. Основні форми бізнес-інкубаторів

Тема 4.10. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва

Організаційні форми інтеграції науки і виробництва (РНТЦ, технопарк, технополіс): види, сутність.

Регіональні науково-технологічні центри (РНТЦ): визначення, особливості. Технопарки: визначення. Особливості діяльності технопарків. Технополіси: сутність, визначення, особливості.

Тема 4.11. Моделі організації інноваційної діяльності

Види інноваційних підприємств: експлоренти, пацієнти, комутанти, віоленти. Венчурне підприємництво.

Моделі організації інноваційної діяльності в малому бізнесі. Малі інноваційні підприємства. Класифікація та етапи формування малих інноваційних підприємств. Переваги і значення малих інноваційних підприємств та їх типи.

Основні форми і методи державної підтримки малих інноваційних підприємств.

Тема 4.12. Соціально-психологічне забезпечення інноваційної діяльності

Аналіз та врахування соціально-психологічних факторів, які впливають на ефективність інноваційного процесу.

Розподіл завдань між суб'єктами інноваційного процесу залежно від їх рольових позицій та соціально-психологічних настанов

Вивчення причин психологічних бар'єрів та знаходження шляхів їх здолання

Тема 4.13. Кадрове забезпечення інноваційної діяльності

Кадрова політика підприємства. Мотивація та стимулювання праці. Навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації персоналу.

Кадровий моніторинг. Кадрове забезпечення інноваційної діяльності

Тема 4.14. Техніко-технологічна база підприємства: сутність, оцінка, напрями інноваційного розвитку

Техніко-технологічна база підприємства: сутність. Технологічна і технічна складові техніко-технологічної бази підприємства. Класифікація основних показників техніко-технологічного рівня підприємства. Оцінка техніко-технологічного рівня підприємства.

Шляхи удосконалення техніко-технологічної бази підприємства. Підходи до підвищення і вдосконалення техніко-технологічної бази виробництва. Форми та напрями оновлення техніко-технологічної бази підприємства.

Тема 4.15. Інтелектуальна власність

Поняття інтелектуальної власності та її основних об'єктів. Авторське право. Промислова власність: сутність, визначення, особливості. Поняття комерційної таємниці.

Порушення права інтелектуальної власності. Закони у сфері авторського права

Тема 4.16. Інформаційне забезпечення інноваційного процесу

Забезпечення інформаційної підтримки інноваційної діяльності. Організації, які надають підтримку інноваційній діяльності: напрямки діяльності. Інші джерела інформаційної підтримки інноваційній діяльності

Тема 4.17. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності

Принципи фінансування інновацій. Джерела фінансування інновацій. Мобілізація власних коштів. Фінансування інновацій за рахунок позичкових коштів.

Мобілізація залучених коштів. Кошти, отримані на умовах франчайзингу, лізингу, селенгу. Форфейтинг, факторинг

Тема 4.18. Методи оцінювання економічної ефективності інновацій

Поняття оцінювання ефективності інноваційних проектів. Види ефектів від впровадження інновацій.

Методи оцінювання економічної ефективності інновацій. Класифікація методів оцінювання ефективності інвестицій.

Тема 4.19. Формування і складові інноваційної політики підприємства

Формування інноваційної політики підприємства. Функціональні та структурні складові інноваційної політики підприємства. Послідовність формування та реалізації інноваційної політики підприємства. Втілення інноваційної політики у планах і програмах підприємств

Тема 4.20. Інноваційні стратегії підприємства

Інноваційні стратегії: визначення, сутність. Види інноваційних стратегій підприємства.

Поетапне формування інноваційної стратегії підприємства: розроблення концепції інноваційної; етапи розроблення інноваційної стратегії підприємства.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Дисципліна «Економіка підприємства»

1. Балацький Є. О. Економіка підприємства: навч. посіб. / Є. О. Балацький, О. М. Дутченко, Г. М. Шамота та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 154 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. / І. М. Бойчик. – К. : Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
3. Герасименко Т. О. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / Герасименко Т. О., Мазуренко О. М. ; Львів. комерц. акад. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. 318 с.
4. Грибик І.І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб. / І. І. Грибик. – К. : Ліра-К, 2014. – 428 с.
5. Економіка підприємства : навч. посібник / І. М. Посохов [та ін.]; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – 380 с.
6. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.
7. Економіка підприємства : теорія і практикум : навчальний посібник / Г. О. Дорошенко, А. О. Семенець, Н. С Пасенко, Д. М. Тюріна, Л.Г. Макарова. – К. : «Хай-Тек-Прес», 2013. – 328 с.
8. Економіка підприємства. Збірник засобів діагностики :навчально-практичний посібник / М. В. Афанасьєв, М. В. Боровик, І. Я. Іпполітова та ін.; за заг. ред. М. В. Афанасьєва – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. – 112 с.
9. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л. О. Болтянська, Л. О. Андрєєва, О. І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
10. Економіка підприємства [Текст] : навчальний посібник / ред.: Є. В. Мішенін, Є. О. Балацький. – Х. : Діса Плюс, 2015. – 336 с.
11. Економіка підприємства : збірник тестів / О. А. Іванова, Л. Г. Макарова, Л. В. Кречко. – Харків : ХІФ УДУФМТ, 2012. – 109 с.
12. Економіка підприємства: навчальний посібник / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук; Міністерство освіти і науки України, Тернопільський нац. економічний ун-т. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
13. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін.; за ред. Волкової Н.А. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 310 с.
14. Економічний аналіз : навч. посіб. / Н. В. Мішеніна, Г. А. Мішеніна, І. Є. Ярова ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. ун-т. Суми : Сум. держ. ун-т, 2014. 305 с.
15. Економіка та управління інноваційною діяльністю : навч. посібник / ред.: П. Г. Перерва, М. І. Погорелов, С. А. Мехович; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2011. – 630 с.
16. Іванілов О. С. Економіка підприємства. Підручник (2-ге вид.) / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
17. Калініченко О. В. Економіка підприємства. Практикум : [навчальний посібник] / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К. : Кондор, 2012. – 600 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economics.in.ua/2017/08/2012-600.html>.
18. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посіб./ І. В. Ковальчук. –

К. : Знання, 2008. – 679 с.

19. Круш П.В. Економіка підприємства. Навч. пос. 2-ге вид. / П. В. Круш – Київ : Патерік, 2012. – 780 с.

20. Мацибора В.І. Економіка підприємства / В.І. Мацибора. – К. : Каравела, 2012. – 320 с.

21. Мельник Л.Г. Економіка підприємства. Навч. пос. / Л. Г. Мельник. – Київ: Патерік, 2015. – 876 с.

22. Міценко Н.Г. Економіка підприємства: теорія і практикум. пос. / Н. Г. Міценко. – Київ: Патерік, 2014. – 688 с.

23. Пеліхов Є. Ф. Економіка сучасного підприємства: навч.- метод і практ. посіб. // Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 344 с.

24. Підприємництво: інноваційна діяльність, маркетинг, логістичні процеси, облік та оподаткування : підручник / Р. Фортмюллер [та ін.]; ред. О. І. Савченко; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». – Харків : ТОВ «Планета-принт», 2016. – 600 с.

25. Посохов І. М. Економіка підприємства : практикум : [навч. посібник] / І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, Т. О. Погорелова; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – 159 с.

26. Посохов І. М. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій : монографія / І. М. Посохов. – Харків : ПВПП «СЛОВО», 2014. – 499 с.

27. Посохов І. М. Аналіз змісту поняття ризик і наукові підходи щодо визначення сутності ризику / І. М. Посохов // Вісник НТУ «ХПІ». Збірник наукових праць. Тематичний випуск: «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 5. – С. 101–108.

28. Семернікова І.О. Економіка підприємства. Навч. пос. / І. О. Семернікова. – Київ: Патерік, 2014. – 311 с.

29. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : підручник / Р. А. Слав'юк. – К. : Знання, 2010. – 550 с.

30. Стадник В.П., Терещенко І.М. Планування діяльності підприємств: навч. пос. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2012. – 224 с.

31. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / Л. М. Таранюк. – Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. – 278 с.

32. Шваб Л. І. Економіка підприємства. Навчальний посіб. / Л.І. Шваб., 4-е вид. – К. : – Каравела, 2007. – 584 с.

33. Шегда А. В., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Пашнюк Л. О. Економіка підприємства: збірник тестів і задач. Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 240 с.

34. Штангрет А. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / А. М. Штангрет, В. В. Шляхетко, О. Б. Волович. – К. : Знання, 2012. – 374 с.

35. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навчальний посібник / Н. М. Яркіна. – К. : Видавництво Ліра-К, 2015. – 498с.

Дисципліна «Стратегія підприємства»

1. Березін О. В. Стратегія підприємства : навч. посіб. / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. – К. : Ліра-К, 2010. – 224 с.
2. Бізнес-адміністрування: магістерський курс : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, С. М. Ілляшенка, І. М. Сотник. – Суми : «Університетська книга», 2014. – 896 с.
3. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінка / В. Н. Гавва, Е. А. Божко. – К. : Центр навчальної літератури, 2017. – 221 с.
4. Галушка З. І. Стратегічний менеджмент : навчально-методичний посібник / З. І. Галушка, І. Ф. Комарницький. – Чернівці : ЧНУ Рута, 2016. – 247 с.
5. Гетьман О. О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/ О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр навчальної літератури, 2017. – 307 с.
6. Голов С. Принципи і проблеми обліку ділової репутації фірми (гудвіл) // Бухгалтерський облік і аудит // 2013. – № 3.– С.14–16.
7. Довгань Л. Є. Стратегічне управління: навчальний посібник / Л. Є. Довгань, Ю. В. Каракай, Л. П. Артеменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2014. – 440 с.
8. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих. – К. : Центр навчальної літератури, 2016. – 362 с.
9. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2009. – 528 с. 78
10. Ілляшенко С. Н. Метод експертних оцінок при виборі партнерів для делового співробітництва // Економіка України. – 2011. – № 7. – С.83–85.
11. Ілляшенко С. Н. Методические подходы к выбору вариантов развития рыночных возможностей предприятий // Маркетинг: теорія і практика: зб. наук. праць / С. Н. Ілляшенко, Л. Г. Мельник. – СНУ. – 2013. – № 5. – С. 67–75.
12. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент : підручник / І. А. Ігнат'єва. – К. : Каравела, 2018. – 480 с.
13. Ігнат'єва І. А. Стратегічний менеджмент (електронний ресурс + Доступ з локальної мережі СумДУ) : підручник / І. А. Ігнат'єва. – К. : Каравела, 2013. – 480 с.
14. Кемпбелл Э. Стратегический синергизм / Э. Кемпбелл, К. Саммерс Лачс. – 2-е изд. – Львів : Кінапрі ЛТД, 2014. – 416 с.
15. Кіндрацька Г. І. Основи стратегічного менеджменту: навч. посібник / Г. І. Кіндрацька. – Львів : Кінапрі ЛТД, 2000. – С. 133.
16. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент: навчальний посібник / Г. І. Кіндрацька. – К. : Знання, 2016. – 366 с.
17. Клівець П. Г. Стратегія підприємства: навч. посіб. / П. Г. Клівець. – К. : Академвидав, 2017. – 320 с.
18. Ковтун О. І. Стратегія підприємства: навч. пос. / О. І. Ковтун. – 3-тє вид., оновл. і доп. – Львів : Новий Світ2000, 2017. – 324 с. (Гриф МОН). – Вища освіта в Україні.
19. Ковтун О. І. Стратегія підприємства: навч. посіб. / О. І. Ковтун. – 2-ге вид., стереотип. – Львів : Новий Світ 2000, 2014. – 388 с.
20. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений / В.

М. Колпаков. – К. : МАУП, 2009. – 504 с.

21. Корецький М. Х. Стратегічне управління : навч. посіб. / М. Х. Корецький, А. О. Дегтяр, О. І. Дацій. – К. : ЦУЛ, 2017. – 240 с. 79

22. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник / М. Я. Коробов. – К. : Знання, КОО, 2000. – 378 с.

23. Костенко Т. Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства. – навч. посібник / Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков та інш. – видання 2-ге перероблене та доповнене. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 400 с.

24. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / Н. С. Краснокутська. – К. : ЦНЛ, 2015. – 315 с.

25. Круш П. В. Оцінка бізнесу / П. В. Круш, С. В. Поліщук. – К. : Центр навчальної літератури, 2014. – 264 с.

26. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: монография. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2012. – 310 с.

27. Мізюк Б. М. Стратегічне управління : навч. посібник / Б. М. Мізюк. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Львів : Магнолія Плюс, 2016. – 392 с.

28. Міщенко А. П. Стратегічне управління: навчальний посібник / А. П. Міщенко. – К. : ЦНЛ, 2014. – 336 с.

29. Онищенко В. Я. Определение экологического риска хозяйственной деятельности / В. Я. Онищенко // Машиностроитель. – 2011. – № 11. – С. 65–67.

30. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е. А. Олейникова. – Минск : ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 20013. – 288 с.

31. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г. В. Савицкая. – Минск : ИП «Экоперспектива», 2015. – 326 с.

32. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / М. Г. Саєнко. – Тернопіль : Економічна думка, 2016. – 390 с.

Дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства»

1. Ареф'єва О. В. Управління фінансовим потенціалом підприємства / О. В. Ареф'єва, М. М. Андрієнко, О. Р. Кравченко // Економіка і суспільство. - 2018. – Вип. 18. – С. 252-257.

2. Гончар О. Розробка стратегії розвитку потенціалу підприємства за умов глобалізації та євроінтеграції / О. Гончар // Економіст. -2015.-№1.-С.49-52.

3. Дехтяренко І. В. Дослідження методів визначення виробничого потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / Дехтяренко І. В. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1427/2.pdf>

4. Дуда С.Т. Методичні основи оцінювання виробничого потенціалу підприємства/ С.Т. Дуда, А.О. Танцюра // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 33.17 – С. 206-211.

5. Іваницька С.Б. Кадровий потенціал підприємства: фактори формування та використання [Електронний ресурс] / Іваницька С.Б., Анісова Н.В., Петрова А.О. // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". - № 10. - 2013. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>

6. Касьянова Н.В. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морева, О.В. Белякова, О.Б. Балакай. – Донецьк: Вид-во Цифрова типографія, 2012. – 257 с.
7. Квасницька Р. Структуризація потенціалу підприємства / Р. Квасницька // Вісник КНТЕУ. - 2017. - № 1. - С 73-82.
8. Кліпкова О. І. Інтелектуальний капітал як чинник формування інноваційного потенціалу підприємства / О. І. Кліпкова // Вісник ЛТЕУ : зб. наук. праць. - Сер. економ. - Вип. 56. - Львів: ЛТЕУ, 2018. - С. 129-133
9. Ковальська А.І. Економічна сутність кадрового потенціалу та його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / А.І. Ковальська. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
10. Корнійчук Г.В. Характеристика фінансового потенціалу підприємства як економічної категорії / Г.В. Корнійчук Г.В. // Економіка АПК. 2016. №11. С. 44-48.
11. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка.- К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 352 с.
12. Красноруцький, О. О. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств [Текст] / О.О. Красноруцький, С.В. Руденко// Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – №3. – С. 77-84.
13. Кулакова С.Ю., Міняйленко І.В.Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». –Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2015. – 214с.
14. Липкань О.В. Методичні підходи до оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства / О.В. Липкань// Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №1(128). – С.145-147.
15. Ляшов Д. О. Потенціал та розвиток підприємства [Електронний ресурс]: конспект лекцій з дисципліни «Потенціал та розвиток підприємства» для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» всіх форм навчання / Д. О. Ляшов. – Маріуполь : ПДТУ, 2017. – 173 с. – Режим доступу: <http://umm.pstu.edu/handle/123456789/12222>
16. Маршалок М.С., Радько В.І., Нікітченко С.О. «Потенціал та розвиток підприємства». Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни - К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2014.- 322 с.
17. Мельник Л. Забезпечення розвитку виробничого потенціалу підприємства в умовах переходу до сталого розвитку [Електронний ресурс] / Лілія Мельник // Соціально- економічні проблеми і держава. — 2017. — Вип. 2 (17). - С.94-103.
Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2017/17mlmdsr.pdf> .
18. Міценко Н. Розвиток підприємства на основі інформаційного та інноваційного потенціалу / Н. Міценко, А. Міщук // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2016. - № 4. - С. 191-204. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_4_17 .
19. Оцінка потенціалу підприємства: конспект лекцій / укладачі: Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, Т.О. Семененко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 113 с.
20. Пісоченко Т. С. Формування та розвиток експортного потенціалу підприємств агропродовольчого підкомплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук :

спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Т. С. Пісоченко. - Миколаїв : МНАК, 2017. - 32 с.

21. Плотницька С.І. Застосування інструментарію стратегічного управління для діагностики економічного потенціалу аграрних підприємств / С. І. Плотницька // Вісник Сумського аграрного національного ун-ту. – Серія «Економіка і менеджмент». – Випуск 5 (64). – 2015. – С. 239-244.

22. Рзаєв Г. І. Фінансовий потенціал підприємства та напрями його оцінки / Г. І. Рзаєв, О. В. Жовтківська // ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2014. – Том 19. Випуск 2/4. – С. 49-55. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2014_19_2_4/10.pdf.

23. Римаренко В.О. Розвиток кадрового потенціалу підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] / В.О. Римаренко. — Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/Rozvitok_kadrovogo_potencial

24. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник / Л. М. Таранюк. - Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. - 278 с.

25. Ткаченко А. М. Управління трудовим потенціалом підприємства та підвищення ефективності його використання / А. М. Ткаченко, А. В. Бакута // Вісник економічної науки України. - 2017. - № 1 (32). - С. 99-102.

26. Харун О.А. Оцінка трудового потенціалу промислового підприємства / О.А. Харун // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 25. – С. 92-97. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2014_25_16

27. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Посібник для сам вивчення дисципліни.-К.: КНЕУ, 2004.-368 с.

28. Фертас Н. Визначення сутності ресурсного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. - Підприємництво та інновації – 2019. - № 10. - С. 57-61.

Дисципліна «Провайдинг інновацій»

1. Дискіна А.А., Чучуменко Р.О. Інвестиційно-інноваційна діяльність як основа підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – С. 86-89. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/12-2015/20.pdf>

2. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП "Принтер Інформ", 2015. – 224 с.

3. Зінчук Т.О. Трансфер інноваційних технологій: сутність та значення у розвитку вітчизняної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal//soc_gum/znptdau/2012_2_4/18-4-28.pdf.

4. Іванов Я. Є. Роль інновацій у функціонуванні малого бізнесу [Текст] / Я. Є. Іванов // Молодий вчений. – 2013 – №12. – С. 304-306.

5. Ілляшенко Н.С. Організаційно-економічні засади інноваційного маркетингу промислових підприємств: монографія / Н.С.Ілляшенко. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 192 с.

6. Кащук К.М. Вплив провайдингу інновацій на формування інноваційної інфраструктури аграрних підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.nbuu.gov.ua/PORTAL/Chem_Biol/nppdaa/econ/2011_3_1/135.pdf.

7. Микитюк П.П. Інвестиційно-інноваційний менеджмент: Навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / П.П. Микитюк – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр “Економічна думка ТНЕУ”. 2015. - 452 с.

8. Психологическое обеспечение внедрения инноваций (курс лекций) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://gendocs.ru/v16343//лекции_-_курс_организационная_психология_психология_организаций._часть_3?page=5.

9. Роберт Г. Купер. Разработка новых товаров // Маркетинг / под ред. М. Бейкера. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://robotlibrary.com/book/556-marketing-volkova-la/57-razrabotka-novykh-tovarov.html>

10. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент навчальний посібник / О. М. Скібіцький. - К.: Центр навчальної літератури, 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/417822/>

11. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: Підручник/ Т. О. Скрипко. - К.: Знання, 2011. - 423 с.

12. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту. Магістерський курс. (розділ «Провайдинг інновацій») Ілляшенко С.М., Божкова В.В. та інші. - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://pidru4niki.com/73250/investuvannya/upravlinnya_innovatsiynoyu_diyalnistyu_0snovi_innovatsiynogo_menedzhmentu

13. Управління інноваційним розвитком підприємства: Монографія / [Федоренко В. Г., Федулова Л. І., Безус П. І., Федоренко С. В., Сотнікова О. В., Пінчук Ю. Б., Федоренко М. С., Палиця С. В.]; за заг. ред. В. Г. Федоренка, Л. І. Федулової – К. : ТОВ «ДКС центр», 2014. – 346 с.

14. Череп А. В. Інноваційний менеджмент : підручник / А. В. Череп, Т. В. Пуліна, О. Г. Череп – К. : Кондор, 2014. – 452 с.

15. Шкарлет С. М., Ільчук В. П. Інноваційний розвиток підприємства. Підручник (тема 4-5). Чернівці. – 2015. - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://pidruchniki.com/85836/ekonomika/innovatsiyniy_rozvitok_pidpriyemstva

Законодавча база

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Законодавство України / Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://rada.gov.ua>.

3. Кодекс законів про працю України. – К. : КМА, 2011. – 112 с.

4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-УІ [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Інформаційні ресурси

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://smida.gov.ua/>.

2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила

оформлення».– Чинний від 01.07.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iepor.org.ua/rules/rules-dstu-3008-2015.html>.

4. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

5. Міністерство соціальної політики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index/>.

6. Національний інститут стратегічних досліджень: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>.

7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.

7. Офіційний портал Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>.

8. Офіційний сайт Рахункової плати України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/>.

9. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>.

10. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку, економіки, торгівлі та сільського господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA/>.

11. Офіційний сайт Статистики Євростату. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/>.

12. Урядовий портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Екзаменаційне завдання складається з двох частин: теоретичної і практичної.

Теоретична частина складається з трьох питань з дисциплін, включених до комплексного державного екзамену. Теоретичні питання можуть відрізнятися за рівнем складності.

Практична частина містить одне розрахункове завдання.

Типові варіанти теоретичних завдань

1. Поняття та характеристика ринкового типу господарювання і ринкової інфраструктури.
2. Етапи формування стратегії підприємства.
3. Економічний потенціал підприємства та його економічна сутність
4. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні

Типові варіанти розрахункових завдань

1. Інноваційний проєкт передбачає капітальні вкладення в сумі 400 млн. грн. Щорічний прибуток від цього проєкту очікується в розмірі 100 млн. грн. Процентна ставка дисконтування дорівнює 10%. Чи вигідний цей проєкт, якщо його тривалість 5 років?

5. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Підсумкова оцінка визначається за результатами комплексної перевірки знань здобувачів вищої освіти. Рейтинг балів, отриманих за виконання теоретичних та/або розрахункових завдань наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Оцінювання результатів складання комплексного державного
екзамену здобувачем вищої освіти

Оцінка			Критерії оцінювання результатів складання комплексного державного екзамену здобувачем вищої освіти
за націона- льною шкалою	за 100- бальною шкалою	ECTS	
відмінно	90 – 100	A	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє теоретичним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, вільно самостійно та аргументовано користується теоретичними знаннями, застосовує знання при розв'язуванні розрахункового завдання, може пояснити хід розв'язання, аргументувати ефективність шляху їх виконання
добре	82 – 89	B	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє теоретичним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, розв'язує розрахункове завдання. При викладанні питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки
	74 - 81	C	Здобувач вищої освіти в цілому володіє теоретичним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає суттєві неточності та помилки, розрахункове завдання виконує з неточностями
задо- вільно	64 - 73	D	Здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, але не може навести власних прикладів. Відповідає фрагментарно, поверхово без аргументації та обґрунтування, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, розрахункове завдання виконує з суттєвими неточностями
	60 – 63	E	Здобувач вищої освіти частково володіє теоретичним матеріалом, знає основні поняття, відчуває труднощі у наведенні прикладів, аргументації положень, поясненні кроків розв'язання розрахункового завдання

незадовільно	35 – 59	FX	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом. Допускає суттєві помилки, не може пояснити алгоритм розв'язування розрахункового завдання
	1 –34	F	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом. Виконання розрахункового завдання викликає значні труднощі

Підсумкова рейтингова оцінка, отримана здобувачем вищої освіти за результатом складання комплексного державного екзамену за шкалою ECTS і за традиційною шкалою, заноситься до екзаменаційної відомості та залікової книжки.